

ASSİA DJEBAR'IN MEZARI OLMAYAN KADIN ADLI ROMANIYLA LA NOUBA DES FEMMES DU MONT CHENOUA ADLI FİLMİNDE CEZAYİRLİ KADINLARIN KÖKLÜ DEĞİŞİMLERİ

Ayşe Tomat Yılmaz*

GİRİŞ

“On bir yaşında, ortaöğrenim görmek üzere yatılı okula gittim. Fırının kızı ne oldu? Mutlaka çarşafa girmiştir; günden güne okul yollarından mahrum bırakılmıştır: Bedeni ona ihanet ediyordur. Göğüsleri kabarmaya başlamış, bacakları incelmıştır. Kısacası kadın kişiliğinin gün ışığına çıkması onu, mahpus bir bedene dönüştürmüştür!”

(Djebar, 2003: 215).

Ataerkil düzenin egemen olduğu Cezayir, Müslümanlığın boyunduruğunda yaşar ve din, bireyler üzerinde etkin bir rol oynar. Durkheim’in *“insanın kendi dışında algıladığı ve onu hem kısıtlayan, hem de destekleyen bir güç”* (Berktaş, 2000: 18) olarak nitelendirdiği din, söz konusu toplumda, yasalar kadar söz hakkına sahiptir. Ancak dinin erkeklerle kıyaslandığında kadınlar üzerinde daha katı kurallara sahip olduğu açıktır. Örneğin, Müslüman kadınlar, başlarını örtmek ve peçe takmak zorundadırlar. Bunun yanı sıra kadınlar erkek kardeşleri gibi okula gidemezler, asla sokağa çıkamazlar, erkeklerin

* Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi, Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü,

yanında yüksek sesle bile konuşamazlar. Bir başka deyişle eve kapatılan kadınlar hiçbir zaman dilediklerince yaşayamazlar.

“Cezayir ailesinde kız çocuğu, erkek evladın hep bir adım gerisindedir. Toprakla geçimini sağlayan bütün toplumlarda görüldüğü gibi, imtiyazlı bir müstahsil olan erkek, neredeyse derebeyi avarında bir statüye sahiptir. Bir ailede erkek çocuğun dünyaya gelmesi, kız çocuğuna nazaran çok daha fazla heyecanla karşılanır. Baba, işlerinde bir yardımcı, ailesine bir halef ve ölümünden sonra anne ve kardeşlerine bir vasi gözüyle bakar ona” (Fanon, 2012: 100).

Nitekim büyümeye başladıkları andan itibaren dışlanan ve kendi kaderleri ile başbaşa bırakılan Cezayirli kadınların içinde buldukları bu durum, Fransız sömürgecilerin ülkelerine gelmesiyle değişir. XVII. yüzyılda başlayan ve 1960’lı yıllara kadar devam eden Fransız sömürge imparatorluğu 1830 yılında Cezayir’i ele geçirir ve orada yüz otuz iki yıl süren bir egemenlik kurar. Uzun yıllar boyunca Cezayir’i siyasi ve ekonomik açıdan etkisi altına alan Fransız sömürgecilerin bu bölgede yaşayan halkı özellikle de kendi iç dünyalarında yaşayan kadınları etkilememeleri olanaksızdır. Bu bağlamda, sömürgecilerle birlikte yaşamaya başlayan Cezayirli kadınlara değinmek yerinde olacaktır.

1) Partizanların Anası Süleyha

Fransız yerleşimcilerin Cezayir’e ilk geldikleri dönemlerde, zaten kendi halkının erkekleri tarafından aşağılanan Cezayirli kadınların durumu daha da kötüleşir. Çünkü Fransızlar sömürülenleri her olanakta aşağılarlar ve onları hiçbir zaman birey ya da insan olarak görmezler. Kendi ülkelerine yabancılaşan kadınlara zorbaca davranırlar. Kimi zaman kadınların altınlarını alabilmek için, kollarını, ayaklarını gözlerini kırpmadan keserler, kimi zaman da genç kadınlara ve kızlara tecavüz ederler. Bu durum Cezayirli kadınları bunalımlara sürükler.

Cezayirli kadınların olumsuz yönde ilerleyen toplumsal konumları, zaman içinde tersine döner. Sömürgeci ailelerin eşleriyle arkadaşlık etmeleri, Fransızlar aracılığıyla Fransız okullarına gitme olanağı yakalamaları, Fransız dilini öğrenmeleri yerli kadınlara ışık tutar. Bu durumun en iyi göstergelerinden biri Assia Djébar’ın *Mezarı Olmayan Kadın* adlı yapıtında ortaya çıkar. Söz konusu romanın kahramanı Süleyha Fransızların Cezayirli kadınlar üzerindeki olumlu etkilerinin en belirgin örneklerinden biridir. Süleyha, Assia Djébar’ın kendisi gibi köyde okula gitmeyi başaran tek kızıdır.

“Bir düşünün! Annem 1930’da, 13 yaşını doldurmaya yakın, ilkokul diplomasını almayı başardı! Bütün civarda bu okul diplomasına sahip olan tek Müslüman kız oydu...” (Djébar, 2013: 15).

Fransız okuluna gitme olanağı yakalayan Süleyha mezun olduğunda da çok mutludur. Genç kız bu durumu babasına borçludur çünkü babası Cezayirli gibi kızların okula gitmesine karşı değildir, aksine kızı okulunu bitirdiği için çok sevinçlidir. Kızıyla gurur duyar ve “gittiği her yerde, ‘kızım, bu civarda ilkokul diploması alan ilk Arap kızıdır;

belki de bütün eyalette!’ diyordu” (Djebar, 2013: 114).

Süleyha okulunu bitirdikten sonra ise bir postanede çalışmaya başlar. O yaşamının her döneminde içinde yaşadığı toplumun kadınlarından hep farklıdır. Süleyha’yı Cezayirli kadınlardan ayıran özelliği sadece okula gitmesi ve bir işte çalışması değildir. Asıl ayırım onun hiçbir zaman diğer kadınlar gibi başını örtmemesi; üstelik kıyafetlerinin de tamamen Avrupa modasına uygun olmasıdır.

“Çevresindeki kadınların tam tersine Süleyha, köyde bir Avrupalı gibi hareket ediyordu; peçe takmıyor, başını bile örtmüyodu. ‘Bu özgürlüğünü mutlaka babasına borçluydu” (Djebar, 2013: 15).

Babasının desteğinin yanı sıra, her olanakta Fransız kadınları gözlemleyen Süleyha eş seçimini de Batılılar gibi yapmak ister. O ülkesinin diğer kadınları gibi babasının ya da erkek kardeşinin seçtiği biriyle evlenmez; on altı yaşındayken sevdiği adamla evlenir. Geleneklerin dayattığı kuralları hiçbir zaman kabul etmeyen Süleyha eşinden boşandığında bile dilediğince yaşamaya devam eder. Bilindiği gibi söz konusu toplumlarda kadınların boşanması hoş karşılanmaz ancak Süleyha bu kurala da boyun eğmez. Eşinden boşanır ve her zamanki gibi özgürlüğünden asla ödün vermez.

Süleyha’nın bu serbestliği Cezayirli erkekleri sinirlendirirken kadınların da dikkatini çeker. Onlar Süleyha’nın durumunu kıskanırlar çünkü her biri onun yerinde olmak ister ancak içinde buldukları düzene başkaldıramadıkları için Süleyha’ya tepki gösterirler. Süleyha kendisine yöneltilen olumsuz sözler ve düşünceler karşısında hiçbir zaman yılmaz.

Cezayir halkının gelenekçi düşüncelerine karşı olan Süleyha, ülkesinin sömürgecilere karşı verdiği bağımsızlık mücadelesinde ise en önde yer alır. Halk arasında partizanların anası olarak tanınan Chercelle’in kadın kahramanı, direnişte ülkesinin erkeklerine destek olur. Fransız sömürgecilerden kurtulmak, bağımsızlıklarını elde etmek için dağa çıkan askerlere yemek ve cephane götürülebilmek için yaşlı kadın kılığına girer.

“(…) pazarda rastladığınız türden göçebe kadınlara, neredeyse bir dilenciye benzerdi; hani şu yumurta, tavuk ve şifalı ot satanlara. Süleyha sepetini tıpkı o hiç çekinmeden sokakta gezen evsiz barksız yaşlı kadınlar gibi taşırdı... Yaşlı bir kadın niye korksun ki, neden korksun? Hırsızlardan bile!(...) Süleyha aşağı iner sonra yeniden yukarı gelirdi; sizin kentinizden buraya, bizim tepelere ve daha da yukarılara, dağlara. Bütün sığınakların yolunu bilirdi... Ya o taşıdığı barutlar, sepet sepet, bir yük hayvanı gibi!” (Djebar, 2013: 52).

Kimi zaman kılık değiştirip dağa çıkan kimi zaman da direnişçilere yataklık eden Süleyha Fransız askerlerinin hedefi olur. Bu nedenle, sömürgeci askerler her olayda Süleyha’nın kapısına dayanırlar ve onu sorguya çekerler. O yurttaşlarının dağda nerelerde saklandıklarını iyi bilir ancak çektiği bütün acılara karşın asla kardeşlerini ele vermez ve mücadelesinden vazgeçmez. Aksine direnişte daha etkin bir rol almak için çabalar. Örneğin, köylü kadınları toplar ve onları bilinçlendirerek direnişe katılmaları gerektiğini vurgular.

Böylelikle direnişçiler arasında yer alan kadın sayısı günden güne artar. Yıllardır erkeğe kölelikten başka bir şey yapmayan kadın kendi gücünün ayırımına varır. Gerçekten, savaş boyunca kadınlar erkeklerin beklentilerinden çok daha fazlasını karşılarlar. Bu kadınlar okuma yazma bilmemelerine karşın, kendilerine verilen emirleri ezberlerler ve direnişçiler arasındaki haber akışını sağlarlar. Askerlere üniforma dikerler, onlar için yemek yaparlar, çamaşır yıkarlar. Hatta zamanla iğne yapmayı öğrenerek yaralı yurttaşlarına yardım ederler.

Bu bağlamda, Fransızlara karşı birlik olan Cezayirli kadınlar ve erkekler arasındaki ilişki değişir. Örneğin kadınlar eskiden erkeklerin yanında bile oturamazken, direniş döneminde babaları ya da erkek kardeşleri ile oturup ülkelerinin geleceği konusunda konuşmalar yaparlar. Dağda tanıdıkları ya da tanımadıkları bütün erkeklerle aynı sofrada yemek yiyebilirler. Peçe takmak zorunda da değildirler artık. Direnişe katılan kadınların kazandıkları özgürlüklerden biri de eş seçimidir. Dağda askerler ile birlikte savaşım veren kadınlar, artık Süleyha gibi kendi istedikleri kişiyle evlenirler.

“Erkekler haklı değildir artık. Kadınlar da sessizlikten kurtulur. Kurtarıcı bir kavga içinde, sömürgecilikten kurtulmak için razı olduğu fedakarlıklar içinde, Cezayir toplumu kendini yeniler ve kadın-erkek ilişkilerinde o güne dek duyulmamış değerleri ortaya çıkarır. Kadın, erkeğin tamamlayıcısı olmaktan çıkar. Toplumdaki yerini, bileğinin hakkıyla söke söke alır” (Fanon, 2012: 104).

Nitekim kadınların toplumsal konuları tamamen değişir. Kadınlar erkeğin üstünlüğü düşüncesini reddederek kendilerinin de erkekler gibi bir birey olduğunun ayırımına varırlar. Söz konusu durum Süleyha gibi kadınlar aracılığıyla gerçekleşir. Hem babasından aldığı destek hem de cesareti ile Cezayirli kadınlardan her zaman önde olan Süleyha, kendisinden sonra gelecek kız çocukları için de büyük adımlar atar.

2) Chenoa Dağı’nda Çağdaş Bir Kadın: Leïla

Yapıtlarında genellikle kadınlara söz hakkı veren Assia Djebar *La Nouba des Femmes du Mont Chenoua* adlı filminde bir yandan kadınların birlikler oluşturarak seslerini duyurmaları gerektiğini vurgularken, diğer yandan çağdaş Cezayirli kadını konu edinir. Djebar 1979 Venedik Film Festivali’nde Uluslararası Eleştirmenler ödülü aldığı bu filmi, 1913 yılında Cezayir’de bir süre kalan Bela Bartok adlı müzisyene adar ve bunu *Mezarı Olmayan Kadın* adlı yapıtında dile getirir: *“Film, aynı zamanda Bela Bartok’a adandı”* (Djebar, 2013: 13).

“Nouba” kelimesi, Abbasiler dönemindeki bir müzisyen topluluğunu simgeler. Endülüs Emevileri bu kelimeyi müzik ile özdeşleştirirken, Fransızca’da kutlama ya da düğün anlamı taşır (Déjeux, 1984: 23). Nitekim film kadınların müzikleri ve şarkıları aracılığıyla izleyicilere aktarılır. Djebar müzikal bir hava yarattığı filmi çekerken Cezayirli kadınların içinde buldukları durumu düşünür. Bu nedenle filmi gerçekleştirmek için öncelikle sinema şirketlerine değil, televizyon servislerine gider. Çünkü 70’li yıllarda çok az kadının sinemaya gittiğinin bilincindedir. Ancak Cezayir

toplumunda, televizyon izleyen kadınların sayısı her geçen gün artmaktadır.

“1974 yılında Fransa’ya tekrar geri gelmiştim ve ne yapmak istediğimi bilmiyordum. (...) Romanlarımın uyarlaması için bana bir sözleşme imzalama teklifinde bulunan televizyon servislerine gittim. Onlara, romanlarımın uyarlamasının beni çok ilgilendirmediğini söyledim. Çocukluğumun dağlarına gidip oradaki kadınlarla konuşabilmek için onlardan bir araba ve bir mühendis istedim. Bir de şöför verdiler. (...) Şöför ve teknisyen zamanlarını diğer erkeklerle geçiriyorlardı, ben kadınlarla konuşuyordum” (Dormoy, 1997: 244-245).

Djebar iki ay boyunca Chenoua bölgesinin kadınlarıyla görüştüktan sonra, onların seslerini, çığlıklarını, şarkılarını, fısıltılarını ve hayallerini 1978 yılında izleyicilerle buluşturur. Bir ağacın üzerinde tek başına oturan bir kız çocuğu ile başlayan film, daha ilk sahneden izleyicileri derin düşüncelere sürükler çünkü bu kız yıllar önce sömürgecilerden saklanan bir kızı simgeler.

Film bu küçük kızla başlamasına karşın, ana izlek Leïla adında otuzlu yaşlarında çağdaş bir kadın çevresinde gelişir. Leïla bağımsızlık savaşı sonrasında çağdaşlaşan Cezayirli kadınların bir göstergesidir. O savaş sırasında ülkesinden ayrılıp Batı’ya yerleşen bir ailenin kızıdır bu nedenle tam bir Batılı gibidir. Mimar olan genç kadın, bir gün eşi ve kızı ile birlikte Chenoua Dağı’nda yer alan doğduğu kasabaya savaş sırasında kaybolan kardeşini aramak için geri döner. Bu nedenle herkese sorular sorarken hem kardeşini hem de geçmişini arar.

Kadınları erkeklerin boyunduruğu altında yaşamaya zorlayan Cezayir toplumunu, gelenekleri ve ataerkil düzeni her olanakta eleştiren Djebar filmde kadını etkin bir özne konumuna yerleştirirken, erkeği suskunluklara mahkum eder. Örneğin, genç ve güzel Leïla zamanla eşine olan sevgisini yitirir bu nedenle film boyunca genç kadın ve eşi arasındaki ilişki son derece soğuktur. Bu durumun bir diğer nedeni de Leïla’nın eşinin attan düştüğü için tekerlekli sandalyede yaşamak zorunda olmasıdır. Bu nedenle genç adam kendini güçsüz hisseder ve çok az konuşur. Bu bağlamda Assia Djebar erkeğin fiziksel ve duygusal açıdan olmak üzere iki güçsüzlüğünü gözler önüne serer. Tekerlekli sandalyede yaşamak zorunda olduğu için fiziksel olarak, Leïla ile iletişim kuramadığı, onunla uyuyamadığı, gezemediği, birlikte olamadığı ve genç kadın uyurken ona sadece uzaktan bakabildiği için de duygusal anlamda güçsüzdür.

Film boyunca genellikle arka planda yer alan Leïla’nın eşi aslında bütün erkekleri simgeler. Bu bağlamda Djebar’ın bütün erkekleri susturarak geleneksel erkeğin izlerini silmeye çalıştığı, kadınlar için savaşarak onlara özgürlük sunduğu açıktır. Djebar yarattığı Leïla karakteriyle amacına ulaşır çünkü Leïla istediği zaman eve gelir, evden çıkar, sokaklarda dilediğince dolaşır, savaşa katılan kadınlarla sohbet eder. Bir evden ötekine geçerken de gelenek-modern, tarih-şimdi arasında ikilemlere sürüklenir ve sürekli olarak kendi kendine şunları söyler:

*“Onbeş yaşındaydım
Yüz yıllık acılarım vardı*

*Konuşamıyordum
Kendime şunları söylüyordum:
Başka bir yere gitmek
Suyun öteki tarafına gitmek
Onbeş yaşındaydım
Yüz yıllık acılarım vardı
Fısıldayan şimdi mi
Yoksa geçmiş mi?”*

Geçmiş-şimdi ekseninde sunulan olaylar karşısında ikilemler arasında kalan Leila'nın kardeşini bulabilmek için konuştuğu kadınlar ve kendisi çok farklıdır. Onun konuştuğu köylü kadınların hepsinin başları örtülüdür; hala üzerlerindeki geleneklerin ve sömürgecinin izlerinden kurtulamamışlardır. Ancak Leila yaşanan köklü değişimin göstergelerinden biridir bu nedenle onun kıyafetleri son derece çağdaştır. Leila'nın Batılılara benzeyen özelliklerinden bir diğeri de araba kullanmasıdır. Kadınların eskiden evlerinde tutsak oldukları, sokağa bile çıkamadıkları düşünüldüğünde, Leila'nın araba kullanması ve istediği her yere özgürce gidebilmesi, kadınların savaştan sonra edindikleri özgürlüğü simgeler.

Filmde dikkat çeken noktalardan biri de dil ögesidir. Eski dönemlerde Cezayirli erkekler ve kadınlar Fransız dilini öğrenmeyi reddederler çünkü onlar Fransızlaşmaktan korkarlar.

“Her sömürge halkı, başka bir deyimle, kendi yerel ve orijinal kültür kaynakları söndürülmek ya da toprağa gömülmek suretiyle ruhunda onulmaz bir aşağılık karmaşası yaratılmış her halk, neredeyse bir varoluş koşulu olarak, başka ve yeni bir uygarlığın yayıcısı durumundaki ulusun diliyle, yeni metropol kültürüyle göğüs göğüse bir hesaplaşma içinde bulur kendini” (Fanon, 2009: 13).

Ama sömürgecinin dilini öğrenmeye başladıktan sonra Avrupalıların gazetelerini okuma, onların radyo ve televizyon programlarını dinleme olanağı yakalarlar. Böylelikle kendi dünyalarından sıyrılarak başka ufuklara yol alırlar. Leila da çok iyi Fransızca konuşur ve Fransız dilinin kendisine sunduğu olanakların bilincindedir. Ancak filmde çoksesselik dikkat çeker çünkü Leila, iç monologlarında Fransızca, kızıyla Arapça, Fransızların yaptığı katliamları öğrenmek için sohbet ettiği köylülerle Berberice konuşur.

Söz konusu çalışmada irdelenen romanın ardından, filmde de görüldüğü gibi, Cezayir'de yaşayan kadınlar savaş sonrasında ataerkil düzeni yıkararak özgürlüklerini elde ederler ama bu düzenin yerleşmesi kolay olmaz. Leila savaş sırasında Cezayir'i terkedip Avrupa'ya yerleşen bir ailenin kızı olduğundan onun, ülkesinin kadınlarıyla kıyaslandığında daha özgür olduğu açıktır. Ancak bütün Cezayirli kadınların Leila kadar özgür olabilmeleri için uzun yıllara gereksinimleri olduğu kesindir.

SONUÇ

İnsanlık tarihi boyunca anaerkil dönemler dışında kadın, her zaman erkeğin kölesi

olarak görülür. Gerçekten de bu çalışmada irdelenen yapıtlarda vurgulandığı gibi kadın din ve toplum baskısı nedeniyle ötekileştirilir. Cezayirli kadınların içinde buldukları karanlık dünya, sömürgecilerin ülkelerini ele geçirmeleriyle aydınlanmaya başlar. Bu süreçte Süleyha gibi Fransız okuluna gitme olanağı yakalayan bütün kadınlar dışa dönerler. Kadınların olumlu yönde gelişen konumları, bağımsızlık savaşında erkeklere destek olmalarıyla daha da düzelir. Ülkelerinin bağımsızlığı için savaşa katılan kadınlar aslında kendi kaderlerini değiştirirler.

Sonuç olarak sömürgeciliğe karşı açılan savaşın bütün bir ulusun savaşına dönüşmesi Cezayirli kadınlara yeni bir yaşam sunar. Doğdukları andan itibaren erkekler tarafından ötekileştirilen bu kadınlar savaştan iki başarıyla çıkarlar: öncelikle ülkelerini sömürgeci güçlerden temizleyerek bağımsızlıklarını elde ederler. Ardından Cezayir toplumunun sıkı sıkıya bağlı olduğu geleneksel kuralları yıkarlar ve içinde buldukları dipsiz kuyulardan çıkarak özgürleşirler.

KAYNAKÇA

- Berktaç, Fatmagül, (2000), *Tektanrılı Dinler Karşısında Kadın Hıristiyanlık'ta ve İslamiyet'te Kadının Statüsüne Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım*, Metis Yayınları, İstanbul.
- Déjeux, Jean, (1984), *Assia Djebar Romancière Algérienne Cinéaste Arabe*, Editions Naaman, Paris.
- Djebar, Assia, (2003), *Aşk ve Fantazy*, (Çev: Ayşegül Sönmezay), Can Yayınları, İstanbul.
- Djebar, Assia, (2002), *La Femme Sans Sépulture*, Editions Albin Michel, Paris.
- Djebar, Assia, (2013), *Mezarı Olmayan Kadın*, (Çev: Olcay Geridönmez), Evrensel Basım Yayın, İstanbul.
- Dormoy, Nadine, (1997), *Ecrivain Françaises Et Francophones*, Europe Plurilingue, Paris.
- Fanon, Frantz, (2012), *Cezayir Bağımsızlık Savaşının Anatomisi*, (Çev: Kamil Çileçöp), Pınar Yayınları, İstanbul.
- Fanon, Frantz, (2011), *L'An V de la Révolution Algérienne*, La Découverte/Poche, Paris.

ÖZ

ASSIA DJEBAR'IN MEZARI OLMAYAN KADIN ADLI ROMANIYLA LA NOUBA DES FEMMES DU MONT CHENOUA ADLI FİLMİNDE CEZAYİRLİ KADINLARIN KÖKLÜ DEĞİŞİMLERİ

Assia Djebar, Cezayir kadınının sömürgecilik tarihi boyunca değişen toplumsal konumunu ele aldığı yapıtlarıyla hem Cezayir hem de Fransız edebiyatına damga vuran çağdaş kadın yazarlar arasında yer alır. Kendisi de Cezayirli olan Djebar, ülkesinin kadınlarının içinde bulunduğu durumdan rahatsızlık duyarak yazmaya yönelir. Romanları, öyküleri, şiirleri ve filmleri aracılığıyla Cezayirli kadınların duygularını, düşüncelerini bir başka deyişle söylemek istediklerini anlatarak ülkesinin susturulmuş kadınlarının sesi

olmayı amaçlar. Geleneksel bir toplum olarak nitelendirilen Cezayir, çağdaşlaşmaya, kentleşmeye, sanayileşmeye, bireyselleşmeye, teknolojik gelişmelere ve yeniliklere karşıdır. Geleneklere körü körüne bağlı olan bu toplum, bireyleri de belirli kalıplar doğrultusunda yaşamaya zorlar. Nitekim Kuşaktan kuşağa aktarılan gelenekler, erkeklerin kadınlardan daha üstün olduğunu savunarak, kadınları derin sessizliklere iter. Cezayir kadınının bu durumu Fransız sömürgecilerin ülkelerine gelmesiyle köklü bir değişime uğrar. Sömürgecilerin Cezayir'e yerleştikleri ilk dönemlerde, Cezayirli kadınlar daha da içlerine kapanırlar çünkü yerleşimcilerin kötü tutumları onları korkutur. Ancak zamanla Fransızları gözlemleme olanağı yakalayan ve Cezayir'in sömürgecilere karşı direnişinde erkeklerin yanında yer alan kadınların durumları olumlu yönde gelişmeye başlar. İşte bu çalışmada Cezayirli kadınların sömürgecilik, başkaldırı ve Cezayir bağımsızlığı sürecinde değişen konumları Assia Djebar'ın *Mezarı Olmayan Kadın (La Femme Sans Sépulture)* adlı romanıyla, *La Nouba Des Femmes Du Mont Chenoua* adlı filminde irdelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Assia Djebar, Cezayir savaşı, sömürgecilik, kadın.

ABSTRACT

ALGERAN WOMEN'S RADICAL EVOLUTION IN ASSIA DJEBAR'S NOVEL CALLED *LA FEMME SANS SEPULTURE* AND FILM CALLED *LA NOUBA DES FEMMES DU MONT CHENOUA*

Assia Djebar is among the contemporary woman writers, who mark both Algerian and French literatures through her works that deal with the changing station of Algerian woman during the history of colonialism. Djebar, who is also Algerian, turns towards authoring since she is troubled with the situation that Algerian woman are in. She aims to be the voice of silenced woman of her country by narrating the sensations and thoughts of Algerian women through the medium of her novels, short stories, poems and films. Algeria, which is characterized as a conventional society, is averse to becoming contemporary, urbanization, industrialization, individualization, technological advancements and innovations. This society that is attached to tradition blindly, enforces the individuals to live in the direction of determined boundaries. Hence the customs that are inherited from generation to generation, cause women to lapse into silence by defending that men are predominate to women. This situation of Algerian woman undergoes a drastic change with the arrival of French colonialists to their country. During the early times of colonialists's settling into Algeria, Algerian women become more introverted because bad attitudes of the settlers frighten them. But then over time, the statuses of women who have the chance to observe the French and who take sides with men in Algeria's resistance against colonialists, begin to improve positively. Consequently, Algerian women's changing statuses in the processes of colonialism, revolt and Algeria's independency will be scrutinized in this study through Assia Djebar's novel named as *La Femme Sans Sépulture* and film called *La Nouba Des Femmes Du Mont Chenoua*.

Key Words: Assia Djebar, Algeria, Colonialism, Woman